

з культурної, соціальної та економічної точок зору, проте вони генеруються розмежовано, за різними стандартами, різноманітними соціокомунікаційним структурами. Техніко-технологічні та організаційні аспекти створення, індексування й архівування цифрових артефактів та колекцій культурної спадщини, потребують більш рефлексивного підходу до управління. Зокрема, стратегічними завданнями нині стає створення описових метаданих для управління цифровими ресурсами культурної спадщини, які можуть гарантувати довгострокове збереження, доступність, сумісність і повторне використання.

Крім того, слід зважати, що цифрові інновації нині пропонують інструменти для упорядкування та активізації культурної спадщини не лише як «знімка минулого», а й як постійний динамічний елемент суспільного зростання. З цієї позиції дані перестають бути просто інструментами для спрощення адміністративного управління або поліпшення результатів опрацювання об'єктів культурної спадщини, вони розглядаються у якості цифрових артефактів та також стають важливою складовою нової цифрової культурної спадщини. Аналогічно цифрові бібліотеки, які створюються в результаті оцифрування, мають вирізнитись як об'єкти культури шляхом визначення чітких та однорідних критеріїв для перевірки і сертифікації їх як джерел знань для майбутніх поколінь.

Цифрові інновації змінюють конфігурацію всього сектору культурної спадщини: від створення ресурсів до споживання культурних послуг. Вони створюють складний ландшафт та окреслюють принципово нові завдання, зокрема визначення контекстів культурної спадщини, організаційних моделей збереження культурної спадщини тощо.

Н. Коржук

**АРХИВИ, БІБЛІОТЕКИ ТА МУЗЕЇ В ХХІ СТОЛІТТІ:
ІННОВАЦІЙНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ**

N. Korzhuk

**ARCHIVES, LIBRARIES AND MUSEUMS IN THE XXI CENTURY:
INNOVATIVE VECTORS OF DEVELOPMENT**

Головним трендом третього тисячоліття є розвиток та активне використання інноваційних технологій архівами, бібліотеками, музеями України, які дозволяють скоординувати діяльність цих установ у новий сучасний напрям та ефективно надавати найсучасніші послуги та продукти користувачам не тільки традиційно, а й віртуально.

Останнім часом, установи все найчастіше використовують засоби мультимедіа, які дозволяють представляти інформацію в комбінованій формі та створювати унікальне середовище для користувачів/відвідувачів міксуючи необхідне інформаційне наповнення: текст, графічне зображення, анімацію, аудіо та відео та інше. Завдяки цьому сучасні архіви, бібліотеки, музеї, що мають спектр телекомунікаційної, цифрової, комп'ютерної техніки, та використовують її для трансляції інформації у різних формах, як у самих установах так і засобами Інтернет-технологій.

Особливо актуально, що інноваційні технології значно розширюють коло надаваних послуг та інформаційних продуктів, установи можуть застосовувати крім звичних аудіо та відео форм трансляції інформації, також більш сучасні напрями: мультимедійні технології (техніку та програмні засоби), мультимедійні продукти (засоби навігації, вплив на зорове та слухове сприйняття, використання декількох сюжетних ліній); іммерсивні технології (віртуальну та доповнену реальність, змішану та розширену реальність); 3D технології.

Результатом використання установами (архівними, бібліотеками, музеями) інноваційних технологій є віртуальні виставки та презентації; мультимедійні енциклопедії; віртуальні тури та екскурсії; аудіо- та відеопродукти; QR-коди; інтерактивні або електронні гіді; проєкційний мепінг або відеомепінг; окуляри доповненої реальності та інші.

Слід зазначити, що на території України бібліотеки одні з перших почали застосовувати інноваційні форми роботи для взаємодії з користувачами, інформаційні продукти представлені у формі віртуальних виставок, презентацій, полиць; віртуальні тури та панорами; буктрейлери та блогтрейлери; мультимедійні енциклопедії; інтерактивні вікторини та квести, інтерактивні гіді; інтерактивні віртуальні лабораторії; аудіокниги та аудіоспектаклі; відеомепінг та проєкційний мепінг; та інше.

Серед бібліотек України поширені віртуальні екскурсії, які представлені в візуальних формах: фотографії, слайдові презентації, відео- і 3D-тури з супроводом голосовим, текстовим, музичним або образотворчим (приклади є на сайтах: Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого (<https://nlu.org.ua/article.php?id=68>); Одеської національної наукової бібліотеки (<https://odnb.odessa.ua/Putivnik/slides.html>), Вінницької (http://old.library.vn.ua/includes/virtualna_ekskursia) обласних універсальних наукових бібліотек).

Наступну позицію щодо інновацій займають музейні установи, котрі активно застосовують різні форми представлення інформації, як приклад можна навести віртуальні тури (Національний музей народної архітектури та побуту в Ужгороді, Національний музей народної архітектури та побуту України у Пирогові, Музей народної архітектури та побуту «Шевченківський рай», Музей просто неба «Мамаєва слобода» та «Запорізька Січ»); та віртуальні екскурсії (Острозький замок, заповідник «Поле Полтавської битви», Музеєм-садибою Івана Котляревського (Полтава)), віртуальні панорами та інші.

Популярними в музеях є 3D технології (для «оживлення» експонатів, їх попередньо оцифровують), 3D анімацію (наприклад, для перегляду живопису чи його «оживлення»), та інше.

Значно менший спектр інновацій використовують архівні установи. Основною платформою для поширення інформаційних ресурсів онлайн є веб-сайти на базі яких створюють електронні архіви, віртуальні довідники, колекції цифрових мультимедійних ресурсів, е-сервіси (для забезпечення інформаційних потреб користувачів), котрі є досить популярними, також застосовують візуальні форми (слайдові презентації, відеопродукти та інше).

Отже, завдяки інноваційним технологіям сучасні архіви, бібліотеки, музеї, мають можливість представляти свої інформаційні ресурси онлайн, розширювати коло надаваних послуг зацікавлюючи користувача новими

формами надання інформації. Сьогодні це є досить актуальною умовою існування установ, оскільки зараз у час пандемії архіви, бібліотеки, музеї мають можливість активно продовжувати свою діяльність створюючи унікальне середовище для представлення своїх інформаційних послуг віддаленим користувачам застосовуючи весь спектр інноваційних технологій.

С. Денбновецький

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ КОНТЕНТ

S. Denbnovetskyi

LIBRARY AFFAIRS IN UKRAINE: MODERN CONTENT

Основними завданнями бібліотеки як соціокультурної структури, незалежно від часів і суспільних устроїв, є збирання, упорядкування, зберігання інформаційних ресурсів. І до цього ще одне завдання – воно ж головне і синтезуюче – обслуговування наявними в бібліотеці джерелами усіх охочих та зацікавлених. Багатство бібліотеки, її життєздатність і життєдайність – в інформаційному ресурсі, форми матеріальної фіксації, канали передавання якого невпинно змінюються, збагачуються, ускладнюються. Все це постійно оновлює суспільне інформаційне середовище, у яке бібліотека органічно включена і однією з базових ланок якого вона була досі.

Трансформація традиційної бібліотечної діяльності, приведення її у відповідність до нових суспільних запитів інформаційного обслуговування – завдання, що постали перед бібліотечним співтовариством через стрімке поширення електронних інформаційних технологій. Інтернет дедалі більшою мірою ставав конкурентом бібліотечним інформаційним центрам – і потреба визначення нового місця цих центрів, в істотно оновленій інформаційній системі суспільства, набуває більшої гостроти та актуалізує проблему.

Україна нині ще має розгалужену систему бібліотечних установ, які при їх модернізації можуть задовольняти інформаційні запити членів суспільства: навчальних, довідково-пізнавальних, розважальних, культурологічних, виробничих тощо. Важливим при цьому є лише врахування тієї обставини, що пропонована інформація має бути актуальною, якісною, корисною, пропонуватися в прийнятній для сучасного користувача формі.

Розв'язання цієї проблеми є реальним і в умовах сьогодення, за умілого поєднання бібліотечними фахівцями традиційного бібліотечного ресурсу, інформації фондів бібліотек і ресурсу електронного. Для цього, як мінімум, потрібне підключення бібліотечних установ до Інтернету, організація ефективної кооперації в забезпеченні різних форм доступу до інформації, формування об'єднаних каталогів і фондів інформації, розробка сучасних технологій бібліотечного обслуговування.

Сучасна парадигма бібліотечного обслуговування ґрунтується не тільки на використанні фонду документів конкретної бібліотеки. Вона передбачає також використання принципово нових можливостей доступу до інформації незалежно від часу й місцезнаходження як документа, так і користувача. Для задоволення інформаційних, освітніх, культурних потреб своїх користувачів бібліотека сьогодні робить доступними не тільки документовані знання, інформацію, що зберігаються в її фондах або на жорстких дисках її серверів. Вона виходить за